

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Yurtdışı Seçim Çevresine yönelik “Yurtdışı Milletvekilliği” kontenjanı oluşturulması ve TBMM milletvekili üye sayısının arttırılması hakkında, “298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunda” ve “2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununda” Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi gerekçesiyle birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Metin KÜLÜNK
İstanbul Milletvekili

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
24 Haziran 2015
Numara:

T B M M KÜTÜPHANE VE ARŞİV HİZM. BAŞKANLIĞI
24 Haziran 2015
No : 3306

GENEL GEREKÇE

1876 Meşrutiyetin İlanı ve Meclis-i Mebusan'ın açılması ile Osmanlı Devletinde başlayan parlamenter tecrübe ve deneyimler bugüne değin köklü bir demokratik birikim oluşturmuştur. Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı çerçevesinde yaşanan savaşlar çok büyük siyasi sonuçlar doğurmuş, devletimizin coğrafi sınırları ile demografik yapısı değişime uğramıştır. Bu büyük felaketler sonucunda Osmanlı coğrafyasında birçok Türk ve akraba topluluklar kalmış, bir kısmı Anadolu'ya göç etmiş, birçok insanımız ise sürgünler ve gayrinizamî savaş şartlarında yaşamlarını yitirmişlerdir. Tüm bu badirelerin ardından Türkiye Cumhuriyeti Devleti doğmuş, Osmanlı Devletinin devamı olarak devletler tarihinde varlığını korumasını bilmiş ve tarihi misyonunu; demokratik ve laik bir hukuk devleti olarak sürdürmeyi başarmıştır.

Türkiye'nin yaklaşık 140 yıllık bir demokrasi tecrübesi vardır. Bu tecrübe son 12 yıllık AK Parti iktidarı ve hükümetleriyle, tüm yurttan ve milletimizin her kesiminde karşılık bulmuş, "devlet-millet", "insan-siyaset" ilişkisi ve anlayışında büyük bir restorasyon yaşanmıştır. Bu büyük restorasyon Türkiye'de ki siyasi sistemin halktan güç alması ve devlet organizasyonunun milli irade ve milli çıkarlar doğrultusunda motive olmasıyla sonuçlanmıştır. İşte bu "devlet – millet" barışması, Anadolu'ya hapsedilmiş olan Türkiye siyasetinin, bölgesel ve küresel iddialarını hatırlamasına sebep olmuştur.

İstikrar ve güçlü siyasi iradenin ortaya çıkması sonucunda güçlenen Türkiye olgusu; yurtiçinde ve yurtdışında vatandaşlık duygusunu güçlendirmiş, gururla taşınan bir pasaporta sahip başı dik Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı duygusunu ortaya çıkarmıştır. İşte bu güçlü aidiyet duygusu; yeryüzüne dağılmış yaklaşık dört milyon vatandaşımız ile birlikte vatandaşlık bağı kalmayan ancak manevi ve duygusal bağı devam eden milyonlarca akraba ve kardeş toplulukların Türkiye'yi heyecanla takip etmesini sağlamıştır.

Türkiye'de ki siyasi sisteme ve siyasi mekanizmalara doğrudan katılamayan dört milyona yakın insanımıza, AK Parti'nin siyasi katılım ve temsilde adalet anlayışının bir ürünü olarak yurtdışında oy kullanma imkânı getirilmiştir. Milli birlik ve beraberlik anlayışı ile yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın da oy kullanarak yönetime katılması ve taleplerini ulaştırmasının yolu açılmıştır. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza oy kullanma imkanı verilerek; Türkiye de ki siyasi mekanizmalara demokratik katılımlarını temin edebilmek için "**yurtdışı milletvekili**" olarak TBMM de temsil edilmeleri faydalı olacaktır. Yeryüzüne dağılmış şehitliklerimiz, mimari eserlerimiz ile dost, kardeş ve akraba topluluklarla ortak hafızamız ve mazlum toplumlara karşı sorumluluklarımız gereği; bu kanun teklifi ile TBMM'nin bir dünya meclisi olması hüviyetini güçlendirmek önemli bir mesaj olacaktır.

Dünya genelinde benzer uygulamalar da incelenmiştir. Dünyada her yıl giderek artan sayıda insan vatandaşı oldukları ülkeden başka ülkelerde yaşamaktadır. Vatandaşı oldukları ülkeden farklı bir ülkede yaşayanların sayısı **Dünya Göç Örgütü**nün raporuna göre 2013 yılı sonunda 232 milyonun üzerindedir. Giderek daha fazla insanın vatandaşı oldukları ülkeden farklı bir ülkede yaşamakta olması, temel bir demokratik sorunu da beraberinde getirmektedir: Temsil sorunu.

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarının ülke içindeki siyasete katılımlarını sağlamak üzere ülkeler farklı çözümler bulmaktadırlar. Yurtdışında yaşayan vatandaşların parlamentoda temsili için bulunan en yaygın çözüm uzaktan oy kullanma yöntemlerinin hayata geçirilmesidir. Ancak, yurtdışında yaşayan vatandaşların oy kullanması tek başına yeterli olmamaktadır. Bu oyların hangi seçim bölgesinde hesaba katılacağı ve nihayetinde bu oyları

kullanan seçmenleri kimin temsil edeceği hala önemini koruyan bir sorundur. Bu konuda iki temel yöntem bulunmaktadır.

- Birincisi; yurtdışında yaşayan vatandaşların kullandıkları oyları yurtiçinde hesaba katmaktır.
- İkinci yöntem ise; bu seçmenler için ayrı seçim bölgesi/bölgeleri oluşturmaktır.

Yurtdışında yaşayan vatandaşların kendi ülkelerinde de temsil edilebilmeleri için en yaygın rastlanan çözüm uzaktan oy kullanma yöntemleridir. Ancak uzaktan oy kullanma yöntemleri giderek yetersiz kalmaktadır.

Birçok ülke, yurtdışında yaşayan vatandaşlarının parlamentolarda ayrı bir grup olarak temsilini mümkün kılacak düzenlemeler yapmaktadır. Günümüzde 17 ülke, yurtdışında yaşayan vatandaşlarının parlamentoda özel olarak temsilini mümkün kılacak düzenlemeler yapmıştır.

Bu konuya ilişkin **Venedik Komisyonu**; “Yurtdışında yaşayan vatandaş sayısı çok olan ve seçim sonuçları bundan açıkça etkilenebilecek ülkeler için önceden sayısı belirlenmiş ve kendileri tarafından seçilecek parlamenterler yoluyla parlamentoda temsil sağlamak daha uygun gibi görünmektedir.” demektedir. Son yıllarda birçok ülke, yurtdışında yaşayan vatandaşları için ayrı seçim bölgeleri oluşturmaktadır. Yurtdışında yaşayan vatandaşları için ayrı seçim bölgesi oluşturan ülkeler arasında ilk başta Fransa, İtalya, Portekiz ve Hırvatistan gösterilebilir.

Yurtdışında yaşayan Fransız vatandaşları 1983 yılından beri Senato için 12, 2012 yılından beri de Ulusal Meclis için 11 üye seçmektedir.

Yurtdışında yaşayan İtalyan vatandaşları da 2006 yılından beri Senato için 6, Temsilciler Meclisi için 12 üye seçmektedir.

Yurtdışında yaşayan Portekiz vatandaşları, 1980 yılından beri parlamentoda, birisi Avrupa’yı diğeri de dünyanın geri kalanını kapsayan iki seçim bölgesinde ikişer milletvekili ile temsil edilirler.

Yurtdışında yaşayan Hırvatistan vatandaşları 1995 yılından beri, parlamentoda ayrı olarak temsil edilmektedir. İlk başta 12 olan milletvekili sayısı katılım azlığı nedeniyle günümüzde üçe düşürülmüştür.

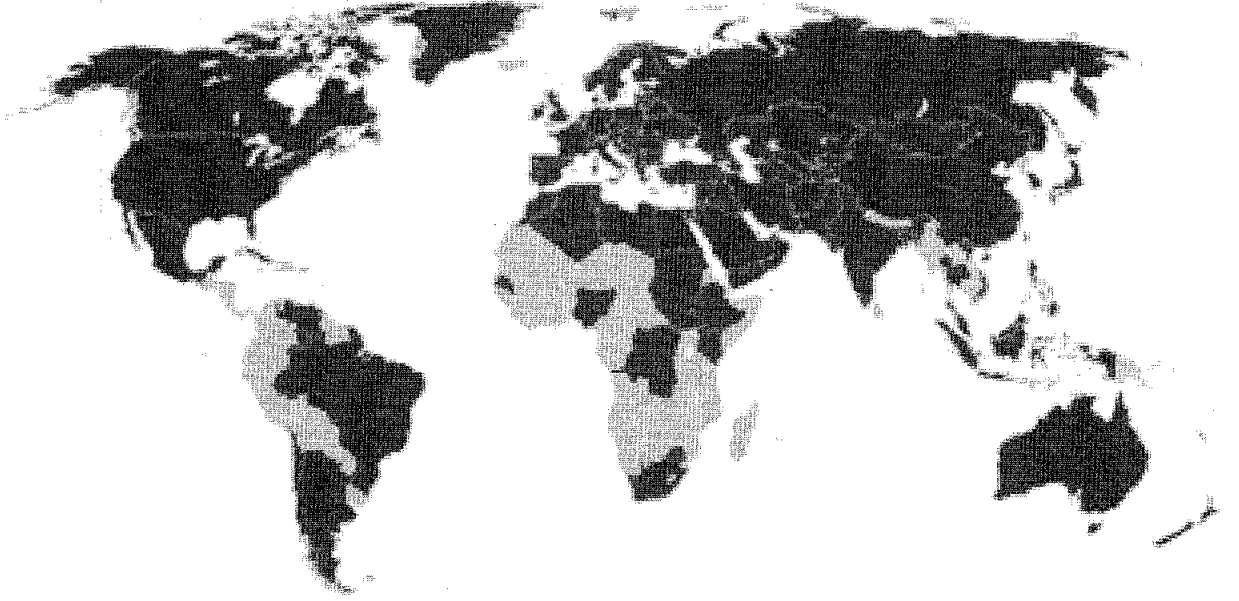
Ülkeler ayrıntılı olarak incelendiğinde şu konular öne çıkmaktadır:

- Yurtdışında yaşayan vatandaşlarına parlamentoda özel olarak temsil imkânı tanıyan ülkelerin hepsinin ülke nüfusuna oranla önemli bir diasporaya sahip olduğu görülmektedir.
- Yurtdışından oy kullanacak vatandaşların temsilinde genelde yurtiçindeki seçim düzenlemelerine paralel düzenlemeler uygulanmaktadır.
- Yurtdışında yaşayan vatandaşların seçimlere katılım oranlarının genelde düşük olması önemli bir sorundur. Çünkü yurtdışı seçim bölgesinden seçilecek parlamenter sayısı belirlenirken kayıtlı seçmen sayısı esas alındığında yurtiçinde seçmenlere kıyasla temsilde adaletsiz durumlar ortaya çıkabilmektedir.
- Bu yüzden ülkelerin yurtdışı seçim bölgelerini belirlerken tek kriter olarak seçmen sayısını değil de, coğrafi kriterleri de göz önünde bulundurdıkları görülmektedir.
- Yurtdışında yaşayan vatandaşlar için ayrı bir seçim bölgesi oluşturulması, uluslararası hukuk açısından potansiyel bir egemenlik sorununu da beraberinde getirebilmektedir. Nitekim Kanada ve Filipinler, kendilerinden izin alınmaksızın ülkelerinin bir başka ülkenin seçim bölgesi olarak ilan edilmesinin egemenlik haklarını ihlal anlamına

geleceğini ve seçim sandıklarına izin vermeyeceklerini belirtmişlerdir. Her ne kadar şimdiye kadar uygulamada diplomatik uzlaşma yoluyla sorunlara geçici çözümler bulunduysa da, bu konunun sorun çıkarma potansiyeli hala bulunmaktadır.

AK Parti siyasi anlayışı gereği; Anavatandan uzakta yaşayan cefakâr insanımıza ve tarihi misyonumuza yakışan bir temsiliyet sağlama imkânı üretme çabasıdır. Bizim bu kanun teklifi ile gündeme getirdiğimiz “**yurtdışı milletvekilliği**” kavramı; anavatana hasret yaşayan ve göz kulağı bu ülkede olan, bizimle üzülen, bizimle sevinen, vatandaş olan ve olmayan tüm Anadolu’lu hemşerilerimize bir selam ve muhabbet yolu açmaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti; Dış İşleri Teşkilatının tecrübesi, Yunus Emre Enstitüsünün kültürel faaliyetleri, TİKA’nın yardım projeleri, YTB’nin sorun çözen yaklaşımı, Türk Kızılayı’nın şefkatli eli ve gönüllü kuruluşlarımız ile tüm dünya da gönüllere hitap etmektedir. Ayrıca yine ülkemiz BM, Avrupa Parlamentosu, OECD, İİT, AGİT, G20, Afrika Birliği, KEİPA, Shangay İşbirliği Örgütü, vs. gibi birçok uluslararası kuruluşta çeşitli düzeylerde temsil edilen küresel sistemde yer alan birinci sınıf bir devlettir. İşte bu tarihi ve siyasi tecrübesini son yıllarda gerçekleştirdiği ekonomik ve demokratik yükselişiyle taçlandırmış olan Türkiye, dünya üzerinde kendi pasaportunu taşıyan her bir insanının yanında olduğunu hissettirmektedir. Ancak bilinmelidir ki Türkiye’nin en önemli zenginliği yurtiçinde ve yurtdışında sahip olduğu insan kaynağıdır. En büyük gücümüz ve küresel dinamiğimiz, gözü kulağı Anadolu’da olan insanımızın bulundukları yerlerde güçlü ve başarılı duruşlarıdır. Bu sebeple hazırlanan kanun teklifi ile arzu edilen ve ulaşılmak istenen; tüm vatandaşlarımızın dünyanın neresinde olursa olsun devleti yanlarında hissetmeleridir.

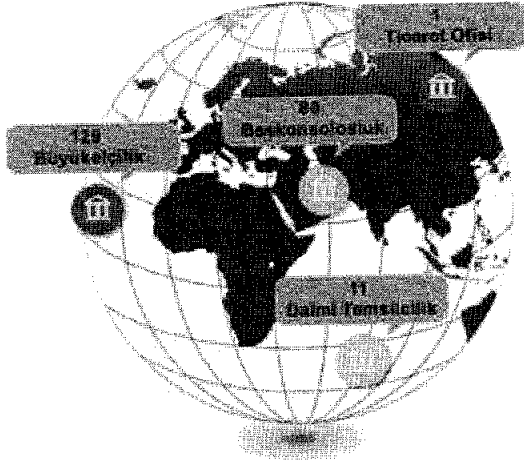
Türkiye'nin dış temsilcilikleri: ■ Türkiye ■ Büyükelçilik ve Başkonsolosluk ■ Büyükelçilik ■ Ticaret Ofisi

Türkiye'nin dış temsilciliklerinin sayısı, fahri olanlar hariç olmak üzere, 2013 Aralık ayı itibarıyla 221'e ulaşmıştır.

Türkiye'nin küresel vizyonu çerçevesinde kısa vadede hedeflenen dış temsilcilik sayısı 243 olacak şekilde planlanmaktadır.

Türkiye’de ki yabancı temsilcilik sayısı son 13 yılda %48 artarak 237 ye çıkmıştır.

En çok temsilciliği olan ülkeler sıralamasında Türkiye 7’nci sıradadır.

271	Fransa
266	ABD
256	Çin
252	Rusya
252	İngiltere
233	İtalya
221	Türkiye
220	İspanya
219	Almanya
205	Japonya

Bu teklif ile 550 olan TBMM üye sayısının 560'a yükseltilmesi önerilmektedir. Bu teklifin sebebi, "yurtdışı milletvekili" olarak seçilecek milletvekillerinin TBMM çalışmalarına daha esnek katılacakları varsayılarak 550 yurtiçi üye sayısı korunmuş ve 10 ilave yurtdışı milletvekili kontenjanı önerilmiştir. TBMM iç tüzüğüne göre oluşturulan ihtisas komisyonu ve genel kurul aritmetiğinin, 550 milletvekiline göre devam ettirilmesi halinde yurtdışı milletvekillerinin muhtemel ulaşım sorunları nedeniyle çalışmalara katılamama durumunda TBMM çalışmalarının olumsuz etkilenmesinin önüne geçilmesi hedeflenmiştir.

Ayrıca Yurtdışı Seçim Çevresi için 10 milletvekili dağılımı, vatandaşlarımızın nüfus yoğunluğu, coğrafi ve sosyo-kültürel etkileşimi dikkate alınarak tespit edilmesi öngörülmüştür. Buradan hareketle; Avrupa, Güney ve Kuzey Amerika, Afrika, Asya ve Avustralya beş esas bölge olarak önerilmiştir. Dünya genelinde yurtdışında yaşayan vatandaş sayımız resmi rakamlara göre 3 milyon 682 bin kişidir. Gerçek rakamın 4 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir. Seçmen Kayıt Sistemine kayıtlı ve oy kullanacak 3 milyona yakın seçmen olacağı beklenmektedir. 3 milyon seçmen olduğu varsayılırsa, 10 Yurtdışı Milletvekilinden her biri için 300 bin seçmen düşmektedir. Yurtdışında ki milletvekili seçmen ortalamasına göre makul bir oran olarak kabul edilebilir.

2012 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile yurtdışında yaşayan Türk vatandaşları ilk defa bulundukları ülkelerde oy verme hakkını kazandı. Yurtdışı Türkler ilk oy verme tecrübesini 10 Ağustos 2014 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde yaşadı. 7 Haziran 2015 seçimleri yurtdışında oy kullanılan ilk genel seçim oldu. Böylelikle ilk defa yurtdışında yaşayan Türk Vatandaşlarımızda, bir çok ülke vatandaşının uzun zamandır sahip olduğu vatandaşlık hakkı olan seçme ve seçilme hakkına kavuşmuş oldu.

Oy verme hakkına sahip Türklerin %5'i yurtdışında yaşıyor. Bu 2.866.970 seçmene tekabül etmekte.

Temsilde adalet, seçim barajı, dar bölge yada daraltılmış bölge ve Başkanlık sistemi gibi çeşitli seçeneklerin tartışıldığı ülkemizde seçmen iradesinin yani Milli İradenin sandıkta en güzel şekilde tecelli etmesi, demokrasinin güçlenmesi ve derinlik kazanması anlamında önemli bir katkı olacaktır. Türkiye'nin bölgesel ve küresel iddiası olan, köklü ve büyük bir devlet olma geleneğini yaşatan bir ülkenin, dünya genelinde yaşayan vatandaşlarını temsil eden Milletvekillerinin olması ile vatandaşlarımız kendilerini sandıkta ifade etmiş olacaklardır. Bu gerekçe ve düşünceler ile Ek'li yasa teklifi oluşturulmuştur.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1 - Bu kanun ile yurtdışında yaşayan ve yurtdışı seçim kurulunca oluşturulan seçmen kaydına göre, yurtdışında oy kullanan seçmenlerimiz için; 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkında ki kanunun 3. maddesinde değişiklik öngörülmüş ve “Yurtdışı Milletvekili” adıyla bir milletvekilliği tanımlanmıştır.

Madde 2- Bu kanun ile yeni oluşturulacak Yurtdışı Seçim Çevrelerinden “Yurtdışı Milletvekili” olarak seçilen adayların tespiti hakkında, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu’na göre Ankara’da oluşturulacak “**Yurtdışı Seçim Kurulu**” görevlendirilmesi düzenlenmiştir.

Madde 3- Bu kanun ile TBMM’nin mevcut çalışma düzeninin muhafazası, komisyon ve genel kurul karar ve temsil oranlarının korunması ve illerdeki milletvekili sayısının etkilenmemesi amaçlanmıştır. “Yurtdışı Milletvekili” seçilecek milletvekillerinin TBMM Genel Kurul çalışmalarına seçim bölgesinin uzak olması sebebiyle düzenli bir şekilde katılamaması ihtimali öngörülerek, TBMM genel kurul oylamaları hariç, Komisyon ve temsil oranları ile ilgili işleyişin etkilenmemesi için 550 sayısı esas alınmış genel kurul çalışmaları için +10 milletvekilliği öngörülmüştür.

Madde 4- Bu kanun ile 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu 4. maddesinde yeni oluşturulan seçim çevrelerinde kullanılacak oyların bölgesel dağılımına göre milletvekili sayısı hesaplanması hususunda değişiklik yapılmıştır. Bu maddede dünya genelinde bulunan vatandaşlarımızı temsil edecek milletvekillerimizin 1- Avrupa, 2- Güney ve Kuzey Amerika, 3- Afrika, 4- Asya ve 5- Avustralya olmak üzere beş esas bölge de dağılım öngörülmüştür.

Madde 5- Madde ile “yurtdışı milletvekili” adayı olacak vatandaşlarımızın yurtiçi adayları için getirilen kural ve kısıtlamalardan etkilenmemesi amaçlanmıştır.

Madde 6- Yürürlük maddesidir.

Madde 7- Yürütme maddesidir.

**SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN KÜTÜKLERİ HAKKINDA
KANUN İLE MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı kanunun Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“**Madde 3-** Özel kanunlarındaki çevre ayırmaları saklı kalmak şartıyla; seçimlerde, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza hitaben tüm yurtdışı bir seçim çevresidir ve yurtiçinde ise her il bir seçim çevresidir.”

MADDE 2- 298 sayılı Kanunun 94/B maddesinin son fıkrası aşağıda ki şekilde değiştirilmiştir.

“Yurt dışı seçim çevresinde kullanılan oyların sayılması, siyasi partilere ve bağımsız adaylara göre milletvekili sayısının hesaplanması, seçilen adayların tespiti ve Yüksek Seçim Kuruluna Bildirilmesi ve diğer işlemler; 2839 sayılı kanuna uygun olarak Yurtdışı Seçim Kurulunca yapılır.”

MADDE 3- 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanununun 3’üncü maddesi aşağıda ki şekilde değiştirilmiştir.

“**Madde 3-** Milletvekili sayısı yurtiçi 550 ve yurtdışı 10 olmak üzere toplam 560 dır.”

MADDE 4- 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanunun 4’üncü maddesi aşağıda ki şekilde değiştirilmiştir.

“**Madde 4-** Yurtiçinde illerin çıkaracağı milletvekili sayısının tespitinde toplam milletvekili sayısından (...) her il’e önce bir milletvekili verilir. **Aynı yöntem yurtdışı seçim bölgesi için ayrıca uygulanır.**

Son genel nüfus sayımı ile belli olan Türkiye nüfusu, birinci fıkradaki illere verilen milletvekili sayısı çıkarıldıktan sonra kalan milletvekili sayısına bölünmek suretiyle bir sayı elde edilir. İl nüfusunun bu sayıya bölünmesi ile her ilin ayrıca çıkaracağı milletvekili sayısı tespit olunur.

(...) nüfusu milletvekili çıkarmaya yetmeyen illerin nüfusları ile artık nüfus bırakan illerin artık nüfusları büyüklüklerine göre sıraya konulur ve ilk hesapta iller arasında bölüştürülmemiş bulunan milletvekillikleri bu sıraya göre dağıtılır.

Son kalan milletvekilliğinin verilmesinde, iki veya daha fazla ilin eşit nüfus veya nüfus artışı göstermesi halinde, bunlar arasında ad çekilir.

Yapılan tespit sonunda, çıkaracağı milletvekili sayısı 18'e kadar olan iller, bir seçim çevresi sayılır. Çıkaracağı milletvekili sayısı 19'dan 35'e kadar olan iller iki, 36 ve daha fazla olan iller üç seçim çevresine bölünür. Bu seçim çevreleri, numara sırasına göre adlandırılır.

Bu illerin seçim çevreleri belirlenirken:

- a) Seçim çevreleri, mümkün olduğu ölçüde eşit veya birbirine yakın sayıda milletvekili çıkaracak şekilde oluşturulur.
- b) Mümkün olduğu ölçüde ilçelerin mülki bütünlüğü dikkate alınır.
- c) Aynı seçim çevresinde yer alacak ilçelerin nüfus ve coğrafi yakınlıkları ile ulaşım imkanları göz önünde bulundurulur.

Bu illerin milletvekili sayısının seçim çevrelerine dağıtımında; seçim çevrelerinin çıkaracakları milletvekili sayısı, nüfusları bakımından illerin milletvekili sayısını tespit etmeye ilişkin esaslara göre belirlenir.

Yurtdışı seçim çevresi için milletvekili dağılımı; nüfus yoğunluğu, sosyo-kültürel etkiler ve coğrafi pozisyon dikkate alınarak tespit edilir. Avrupa, Güney ve Kuzey Amerika, Afrika, Asya ve Avustralya beş esas bölge de dağılım yapılır.”

MADDE 5- 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanunun 18 inci maddesine aşağıda ki fıkra eklenmiştir.

“Yurtdışı seçim çevresinde yerleşik bulunan ve TC Devleti çalışanı olmayan adaylar için 18. maddenin birinci fıkrası uygulanmaz.”

MADDE 6 – Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7 – Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.